

A nemzeti kisebbségek képviselőinek találkozója

2010. március 22-23., Ipolynyék

A szlovákiai nemzeti kisebbségek törvényi garanciákat kérnek

Március 22-23-án Ipolynyéken találkoztak a meghatározó és oshonos szlovákiai nemzeti kisebbségi népcsoportok képviselői, hogy megvitassák, milyen helyzetben vannak napjainkban, és milyen lépések megtételére van óhatatlanul szükség a jövőben, hogy identitásukat, kultúrájukat, anyanyelvüket megőrizhessék.

A tanácskozás életre hívásában fontos szerepet játszott a kisebbségek és a köztársasági elnök, valamint a kisebbségügyi kormányalelnök újévi találkozója, ahol ösztönzést kaptak egy közös törvényjavaslat-csomag elterjesztésére.

A nemzeti kisebbségek helyzetének és jogállásának komplex rendezéséhez a cseh, a magyar, a német, a roma, a ruszin és ukrán kisebbség képviselői az alábbi kérdéskörök törvényi rendezését tartják szükségesnek:

1. Szülessen komplex törvény a kisebbségek jogállásáról és védelméről (ún. kisebbségi törvény)

A *kisebbségi törvény* tartalmazza, kik tartoznak a nemzeti kisebbségekhez, határozza meg a szlovákiai kisebbségek típusait, és definiálja *alkotmányos jogállásukat*.

A törvény teremtesen keretet

– a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogainak hatékony érvényesítésére, a kisebbségek sokoldalú fejlődésére, *identitásuk szabad kinyilvánításához, megőrzéséhez és fejlesztéséhez*, beleértve a *szükséges intézményi és pénzügyi háttér biztosítását is* (Alkotmány, 34. cikkely, 1. bek., Keretegyezmény, 15. cikkely)

– a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek teljes és hatékony egyenlőségéhez a többségi nemzethez tartozókhöz mérten a gazdasági, a társadalmi, a politikai és kulturális élet minden területén (Alk. 12.cikk., Keretegyezmény 4. cikk.)

– a nemzeti kisebbségeknek, hogy hatékonyan vehessenek részt az őket érintő döntések meghozatalában (Alk. 34. cikk, 2c bekezdés, Keretegyezmény 15. cikkely), például

- kapjanak képvisleti lehetőséget a kisebbségek az SZK Nemzeti Tanácsában
- létesüljön központi államigazgatási szerv a nemzeti kisebbségek ügyeinek intézésére
- a nemzeti kisebbségek és etnikai csoportok kormányzati tanácsának az alapszabálya változzon meg úgy, hogy az valóban hatékony konzultációs szerve legyen a nemzeti kisebbségeket érintő döntéshozatalnak
- alakuljanak konzultatív és tanácsadó szervek a közigazgatás és az önkormányzatok regionális szintjein is.

A törvényelőkészítés folyamatába tevőlegesen és hatékonyan kapcsolódhassanak be az egyes nemzeti kisebbségek képviselői, mégpedig a reprezentativitás és a felzárkóztatás elvének együttes tiszteletben tartása mellett.

2. Törvény a nemzeti kisebbségek nyelvének használatáról

Javasoljuk a nemzeti kisebbségek nyelvének használatáról szóló törvény módosítását az EBESZ kisebbségügyi fobiztosa, illetve az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága ajánlásaival összhangban (Alk. 34. cikk, 1bek., továbbá a 2a és 2b; Keretegyezmény 5., 9., 10., 11. és 12. cikk.), az alábbi elvek tiszteletben tartásával:

- a törvény kidolgozása előtt szülessen megalapozott és elfogulatlan jelentés a vegyesen lakott területek valós kisebbségi nyelvhasználatáról; a jelentés elokészítésébe vonják be a nemzeti kisebbségek képviselőit, illetve a vegyesen lakott területeken élő szlovákság képviselőit;
- a törvény biztosítson végrehajtási keretet azoknak a kötelezettségeknek a megvalósításához, amelyeket a Szlovák Köztársaság a Kisebbségi vagy Regionális Nyelvek Európai Chartájának ratifikálásával felvállalt.

3. Törvény a kisebbségi kultúrák finanszírozásáról

E törvény célja, hogy feltételt teremtsen a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek kultúrájuk megjelenítéséhez, megőrzéséhez és hatékony fejlesztéséhez való alkotmányos jogának végrehajtásához, a szükséges intézményi és anyagi háttér biztosításával (Alk. 34. cikk.,1. bek., Keretegyezmény 5. cikk.);

- javasoljuk, hogy a kisebbségi kultúrák finanszírozása közvetlenül az állami költségvetésre kapcsolódjon, beleértve az állami támogatási keret arányos százalékos emelését a kulturális értékteremtés, alkotás, terjesztés és bemutatás költségvetési fejezetében;
- alakuljanak regionális nemzetiségi közmuvelodési központok a nemzeti kisebbségek kultúrájának támogatására;
- a központi költségvetés finanszírozzon legalább egy-egy hivatásos színházat és hivatásos népművészeti együttest minden nemzeti kisebbség részére;
- a központi költségvetés finanszírozza az önálló nemzetiségi múzeumokat;
- létesüljenek regionális nemzetiségi szabadidő-központok;
- a nemzeti kisebbségek problémakörének kutatása kapjon intézményi támogatást.

A tanácskozás leszögezte, hogy az 1989 novemberét követő társadalmi és politikai fejlődés, ahogy a Szlovák Köztársaság megalakulását követő időszaké is, új lehetőséget teremtett a nemzeti kisebbségekhez tartozó egyének és szervezeteik individuális fejlődésére. Az SZK Alkotmánya, főleg annak 34. cikkelye, az antidiszkriminációs törvény, továbbá az ET Nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezménye, a Kisebbségi vagy Regionális Nyelvek Európai Chartája általánosságban véve garantálják a nemzeti kisebbségek egyenjogúságát és sajátos jogait. Az a véleményünk azonban, hogy továbbra is hiányoznak azok az egyértelmű törvényi, intézményi és politikai garanciák, amelyek nemzetiségi közösségeink sokoldalú fejlődését hosszú távon biztosíthatnák, és az elvi egyenlőséget a társadalmi élet minden területén valóságossá tennék, ezáltal megfékeznék közösségeink gyors asszimilálódását, mely napjainkban tapasztalható.

Ezen javaslatunkat megküldjük a többi kisebbség képviselőinek, Dušan Caplovic kormányalelnöknek azzal a kéréssel, hogy tuzze a kormány kisebbségi tanácsa ülésének napirendjére, valamint Ivan Gašparovic államfőnek azzal a kéréssel, kezdeményezzen róla szakmai konzultációt saját védnöksége alatt.

A tanácskozás résztvevői:

Hrubík Béla - Csemadok, elnök
 Balogh Gábor - Csemadok, alelnök
 Pavel Doležal - Szlovákia Cseh Egyesület, elnök
 Stanislav Daniel - Roma Közpolitikai Intézet
 Ondrej Pöss - Kárpáti-németek Egyesülete, elnök
 Petőcz Kálmán - Szlovákiai Magyarok Kerekasztala, szóvivo

Vladimír Protivnák - Ruszin Megújhdás, elnök
Miroslav Kerekanič - Ruszin Megújhdás
Peter Sokol - Szlovákia Ruszinok és Ukránok Szövetsége, elnök